

АНОТАЦІЯ

Кітіченко А. С. Нематодози травного тракту собак (поширення, діагностика та заходи боротьби). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина. – Полтавський державний аграрний університет, Полтава, 2026.

У дисертації теоретично узагальнено та експериментально вирішено наукову проблему щодо поширення, видового складу збудників нематодозів травного тракту собак в умовах міста Харків (Україна), діагностики, а також ефективності лікувальних заходів за токсокарозу та трихурозу собак. Встановлено, що на території м. Харків у собак виділено чотири види нематод травного тракту: *Trichuris vulpis* (ЕІ – 20,8 %), *Toxocara canis* (ЕІ – 13,6 %), *Uncinaria stenocephala* (ЕІ – 8,7 %) та *Toxascaris leonina* (ЕІ – 8,1 %).

Отримано нові дані щодо особливостей перебігу виявлених нематодозів травного тракту у вигляді моно- та мікстинвазій собак. З'ясовано, що у 56,5 % інвазованих тварин нематодози травного тракту перебігали у вигляді асоціативних інвазій, а у 43,5 % – у вигляді моноінвазій. Найчастіше з моноінвазій виявляли трихурозну (30,9 % від моноінвазій), рідше – токсокарозу (25,0 %), унцинаріозну (23,7 %) та токсаскарозу (20,4 %). З-поміж мікстинвазій найчастіше виявляли 2-компонентні (79,0 %), рідше – 3-компонентні (15,7 %) та 4-компонентні (5,3 %). Всього було виділено 17 різновидів мікстинвазій, де з 2-компонентних (10 різновидів) найчастіше виявляли трихурозно-токсокарозу (ЕІ – 5,4 %), трихурозно-токсаскарозу (ЕІ – 2,3 %) та трихурозно-унцинаріозну (ЕІ – 2,9 %). З 3-компонентних (4 різновиди) найчастіше виявляли асоціацію трихурисів, токсокар і дипілідій (ЕІ – 1,1 %), токсокар, цистоізоспор і токсаскарисів (ЕІ – 0,9 %). З 4-компонентних (3 різновиди) виявляли асоціацію трихурисів, токсокар, дипілідій і цистоізоспор (ЕІ – 0,5 %), трихурисів, цистоізоспор, дипілідій і унцинарій (ЕІ – 0,4 %), трихурисів, токсаскарисів, дипілідій і унцинарій (ЕІ – 0,3 %). Основними співчленами нематод травного тракту, а саме: *T. canis*, *T. leonina*, *T. vulpis*, *U. stenocephala* є найпростіші організми *Cystoisospora canis* (22,8 % від мікстинвазій) та цестоди *Dipylidium caninum* (16,9 %).

Визначені особливості породної, вікової та сезонної сприйнятливості собак до збудників нематодозів травного тракту.

Встановлено, що породна сприйнятливість собак до збудників нематодозів травлення характеризується найбільшим ураженням безпородних тварин та метисів, де ЕІ за трихурозу становила 22,9 %, токсокарозу – 21,5 %, токсаскарозу – 13,3 %, унцинаріозу – 18,4 %, а також собак мисливських де ЕІ за трихурозу становила 22,1 %, токсокарозу – 13,8 %, токсаскарозу – 11,7 %, унцинаріозу – 8,2 %. Рідше збудників нематодозів травного тракту виявляли у собак службових і декоративних порід. Показники ЕІ не перевищували: за трихурозу – 20,1 та 18,1 %, токсокарозу – 9,7 та 7,6 %, токсаскарозу – 4,3 та 2,8 %, унцинаріозу – 4,3 та 1,7 % відповідно.

З'ясовано, що вікова динаміка за виявлених нематодозів травного тракту характеризувалася, переважно, зниженням екстенсивності інвазій з віком собак. Так, за трихуридозу найбільш інвазованими виявилися цуценята до 6 міс. (ЕІ – 20,3 %), молодняк віком 6–12 міс. (ЕІ – 32,4 %) та дорослі собаки віком 1–3 р. (ЕІ – 28,6 %). В подальшому, показники ЕІ поступово знижуються і становлять у собак віком 3–6 р. – до 16,3 %, старших 6 р. – 7,5 %. За токсокарозу найбільш інвазованими були цуценята до 6 міс. (ЕІ – 37,0 %) та молодняк віком 6–12 міс. (ЕІ – 18,2 %). В подальшому, з віком собак ЕІ знижувалася до: 1–3 р. – 5,4 %, 3–6 р. – 3,0 %. Разом з тим, у собак старших 6-річного віку ЕІ незначно зростала до 5,1 %. За токсаскарозу та унцинаріозу найбільш інвазованими виявилися цуценята до 6 міс. (ЕІ – 16,9 та 12,3 %) та молодняк віком 6–12 міс. (ЕІ – 17,1 та 16,8 %). З віком собак показники ЕІ поступово знижувалися і становили: 1–3 р. – 8,1 та 9,0 %, 3–6 р. – 3,9 та 4,1 %, старших 6-річного віку – 2,4 та 2,4 % відповідно.

Сезонна динаміка за виявлених нематодозів травного тракту характеризувалася зростанням кількості інвазованих собак, переважно, у літньо-осінній період року зі зниженням – у зимовий період року. Так, за токсокарозу та трихуридозу пік інвазії встановлено влітку (ЕІ – 21,7 та 25,9 %) та восени (ЕІ – 24,9 та 34,2 %) зі зниженням – взимку (ЕІ – 5,2 та 8,2 %). За токсаскарозу та унцинаріозу пік інвазії встановлено восени (ЕІ – 15,1 та 19,1 %) зі зниженням – взимку (ЕІ – 2,5 та 2,7 %).

Отримано нові дані щодо рівня забрудненості дистальних відділів кінцівок собак яйцями виявлених нематод травного тракту (*T. canis*, *T. vulpis*, *U. stenocephala*, *T. leonina*). Встановлено, що на території м. Харків середній рівень екстенсивного та інтенсивного індексу контамінації дистальних відділів кінцівок собак становив відповідно 15,4 % та $4,0 \pm 0,4$ яєць, де показники забрудненості залежали від місць виходу собак. Найвищі значення контамінації виявлено у собак, яких виходили на прибудинкових територіях (27,3 % та $4,8 \pm 2,0$ яєць) та міських скверах і парках (14,6 % та $3,4 \pm 1,9$ яєць). Менші значення контамінації встановлено у собак, яких виходили на позаміських озеленених територіях (4,9 % та $1,8 \pm 0,9$ яєць). Також в змивах з дистальних відділів кінцівок собак виявлено як яйця одного виду нематод (56,8 % випадків), так і одночасно декілька видів (43,2 % випадків). Найчастіше одночасно виявляли яйця токсокар і трихурисів (ЕІК – 1,7 %) та токсокар, трихурисів і унцинарій (ЕІК – 1,7 %).

З'ясовано особливості морфологічних і біохімічних змін у показниках крові собак за трихуридозної та токсокарозоної інвазій. Так, за трихуридозу в крові собак встановлено більш тяжкі зміни, що пов'язані з тим, що збудник є гематофагом і призводить до більшої травматизації кишечника. Ці зміни супроводжувалися зниженням в крові інвазованих собак вмісту гемоглобіну – на 17,5 % ($P < 0,01$), кількості еритроцитів – на 24,2 % ($P < 0,05$), гематокриту – на 18,5 % ($P < 0,01$), зростанням ШОЕ – на 43,8 % ($P < 0,05$), кількості лейкоцитів – на 40,9 % ($P < 0,01$), еозинофілів – на 30 % ($P < 0,01$) та лімфоцитів – на 21,4 % ($P < 0,05$) порівняно з аналогічними показниками у клінічно здорових тварин. Одночасно у сироватці крові інвазованих трихурисами собак встановлено зниження вмісту альбумінів – на 9,0 % ($P < 0,01$), глюкози – на 5,9 % ($P < 0,05$), зростання вмісту загального білірубину – на 29,9 % ($P < 0,01$), креатиніну – на

11,5 % ($P < 0,05$) та активності АЛТ – на 29,0 % ($P < 0,01$), АСТ – на 28,2 % ($P < 0,01$), ГГТ – на 20,0 % ($P < 0,01$), лужної фосфатази – на 29,8 % ($P < 0,01$) порівняно з аналогічними показниками у клінічно здорових тварин.

За токсокарозу в крові собак встановлено зниження вмісту гемоглобіну – на 13,9 % ($P < 0,05$), кількості еритроцитів – на 12,1 % ($P < 0,05$), гематокриту – на 14,4 % ($P < 0,05$), збільшення кількості лейкоцитів – на 34,9 % ($P < 0,01$) та еозинофілів – на 26,6 % ($P < 0,05$) порівняно з аналогічними показниками у клінічно здорових тварин. Одночасно у сироватці крові інвазованих токсокарами собак встановлено зниження вмісту альбумінів – на 7,5 % ($P < 0,05$), зростання вмісту загального білірубину – на 29,9 % ($P < 0,05$) та активності АЛТ – на 19,4 % ($P < 0,05$), АСТ – на 22,7 % ($P < 0,05$), ГГТ – на 8,2 % ($P < 0,05$), лужної фосфатази – на 22,9 % ($P < 0,05$) порівняно з аналогічними показниками у клінічно здорових тварин.

Отримані дані дозволяють враховувати зміни в морфологічних та біохімічних показниках крові собак за токсокарозою та трихуриною інвазією для корекції лікувальних заходів та більш комплексного і ефективного призначення лікування.

Експериментально випробувано та доведено високу чутливість та ефективність запропонованого способу копрооскопічного дослідження собак на наявність яєць нематод травного тракту. Отримано флотаційний розчин, який має високу питому вагу, володіє швидким показником флотаційної здатності відносно яєць токсокар, трихурисів, токсаскарисів та унцинарій, проявляє достатньо високу коагуляційну здатність відносно неперетравлених решток корму. Запропонований спосіб ґрунтується на застосуванні флотаційного комбінованого розчину, який складається із насичених розчинів кальцієвої селітри та кухонної солі (співвідношення 1,0 : 0,5, питома вага 1,34). Встановлено 100 %-ву чутливість запропонованого способу виявлення яєць нематод *T. vulpis*, *T. canis*, *T. leonina* і *U. stenocephala*, що паразитують у собак. Його ефективність щодо показників інтенсивності інвазії перевищувала результативність способів: Фюллеборна – на 46,7 % ($P < 0,001$) за трихуриною, на 13,5 % ($P < 0,01$) за токсокарозою, на 45,1 % ($P < 0,001$) за токсаскарозою, на 23,7 % ($P < 0,01$) за унцинаріозу; Котельникова-Хренова – на 24,6 % ($P < 0,001$) за трихуриною, на 39,6 % ($P < 0,001$) за токсокарозою, на 45,1 % ($P < 0,001$) за токсаскарозою, на 19,3 % ($P < 0,01$) за унцинаріозу; Мельничука – на 18,4 % ($P < 0,05$) за трихуриною, на 13,0 % ($P < 0,05$) за токсокарозою, на 11,7 % ($P < 0,05$) за токсаскарозою, на 15,3 % ($P < 0,05$) за унцинаріозу. Отримані результати дозволяють рекомендувати запропонований спосіб копрооскопії для ефективного проведення лабораторної діагностики трихуриною, токсокарозою, токсаскарозою та унцинаріозу собак.

Наукову новизну виконаної роботи підтверджено деклараційним патентом України на корисну модель: «Спосіб копроскопічного дослідження собак на наявність яєць збудників нематодозів травного тракту та ооцист цистоізоспор» (№ 159636, u 202405785, G01N 33/50 (2006.01), 2025 р.).

Отримано нові дані щодо терапевтичної ефективності та економічної доцільності застосування специфічної та комплексної терапії за трихуриною та токсокарозою собак, а саме: «Поліверкану» (ДР – ніклозамід, оксibenазол; CEVA Sante Animale, Франція), «Бровермектину 1 % ін'єкційного» (ДР – івермектин;

ТОВ «Бровафарма», Україна), «Альбендазолу-250 з ароматом яловичини» (ДР – альбендазол; ПрАТ «ВНП «Укрзооветпромстач», Україна), а також у поєднанні специфічних препаратів із симбіотиком – «Ентеронорміном™ з Йодіс+Se» (ДР – пробіотики: молочнокислі бактерії *Enterococcus faecalis*, *Lactobacillus salivarius* та спороутворювальні бактерії *Bacillus subtilis*; пребіотики: хітозан водорозчинний, пептони мікробіологічні; ТОВ «СГП «МБС», Україна).

Встановлено, що за токсокарозу та трихурузу собак високоефективними антигельмінтними препаратами виявилися «Бровермектин 1 % ін'єкційний» та «Альбендазол-250 з ароматом яловичини», де на 14 добу ЕЕ та ІЕ становили 100,0 %. Препарат «Поліверкан» проявив помірну ефективність, де показники ЕЕ та ІЕ за токсокарозу собак становили: на 7 добу – 71,4 та 81,9 %, на 14 добу – 85,7 та 96,4 %, а за трихурузу: на 7 добу – 71,4 та 81,3 %, на 14 добу – 71,4 та 90,7 % відповідно.

За використання комплексної терапії, а саме: антигельмінтиків і симбіотика ефективність лікування собак за токсокарозою та трихурузою інвазій зростає, а термін одужання скорочується. Одночасне використання «Бровермектину 1 % ін'єкційного» та «Альбендазолу-250 з ароматом яловичини» разом із «Ентеронорміном™ з Йодіс+Se» призводило до повного одужання дослідних собак вже на 7 добу лікування. Водночас, при застосуванні інвазованим токсокарами та трихурисами собакам «Поліверкану» і «Ентеронорміну™ з Йодіс+Se» показники ЕЕ та ІЕ становили на 7 добу – 71,4 і 87,0 % та 85,7 і 89,9 %, на 14 добу – 100,0 % відповідно.

Отримані дані дозволяють рекомендувати за токсокарозу та трихурузу собак комплексну терапію, яка поєднує антигельмінтні препарати «Бровермектин 1 % ін'єкційний», «Альбендазол-250 з ароматом яловичини» та симбіотик «Ентеронорміном™ з Йодіс+Se» з метою підвищення терапевтичної ефективності та скорочення терміну одужання інвазованих собак.

Ключові слова: паразитологія, собаки, нематодози, травний тракт, поширення, гематологічні показники, копроовоскопічна діагностика, лікування, ефективність.

ANNOTATION

Kitichenko A. Gastrointestinal nematodoses of dogs (distribution, diagnosis and control measures). – Manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 211 «Veterinary Medicine». – Poltava State Agrarian University, Poltava, 2026.

The dissertation theoretically summarizes and experimentally solves the scientific problem of the distribution and species composition of pathogens of gastrointestinal nematodoses of dogs in the city of Kharkiv (Ukraine), the relevant diagnostics, as well as the effectiveness of treatment measures for toxocariasis and trichuriasis of dogs. It was established that in Kharkiv, four species of nematodes of the digestive tract have been isolated in dogs: *Trichuris vulpis* (EI – 20.8%), *Toxocara canis* (EI – 13.6%), *Uncinaria stenocephala* (EI – 8.7%) and *Toxascaris leonina* (EI – 8.1%).

New data were obtained detailing the course of detected gastrointestinal nematodoses in the form of mono- and mixed infections of dogs. It was found that in 56.5% of the infected animals, gastrointestinal nematodoses occurred in the form of associative invasions, and in 43.5%, as monoinfections. The most common monoinfections were trichuriasis (30.9%), less often toxocariasis (25.0%), uncinariasis (23.7%) and toxascariasis (0.8%). Among the mixed infections, the most common were 2-component (79.0%), less often 3-component (15.7%) and 4-component (5.3%). A total of 17 types of mixed infestations were identified. Of the 2-component ones (10 in all), the most frequently detected were trichuriasis-toxocariasis (EI – 5.4%), trichuriasis-toxascariasis (EI – 2.3%) and trichuriasis-uncinariasis (EI – 2.9%). Of the four recorded 3-component infections, the most frequently detected association was of *Trichuris*, *Toxocara* and *Dipylidium* (EI – 1.1%), *Toxocara*, *Cystoisospora* and *Toxascara* (EI – 0.9%). Of the 4-component (3 infections), an association of *Trichuris*, *Toxocara*, *Dipylidium* and *Cystoisospora* (EI – 0.5%), *Trichuris*, *Cystoisospora*, *Dipylidium* and *Uncinaria* (EI – 0.4%), *Trichuris*, *Toxascara*, *Dipylidium* and *Uncinaria* (EI – 0.3%). The main co-members of the nematodes of the digestive tract, namely: *T. canis*, *T. leonina*, *T. vulpis*, *U. stenocephala* are the protists *Cystoisospora canis* (22.8% of mixed infestations) and the cestode *Dipylidium caninum* (16.9%).

Peculiarities of breed, age and seasonal susceptibility of dogs to nematode pathogens of the digestive tract have been determined.

It was found that the breed susceptibility of dogs to gastrointestinal nematodes is characterized by the greatest damage to outbred animals and half-breeds. In that case, EI for trichuriasis was 22.9%, toxocariasis – 21.5%, toxascariasis – 13.3%, uncinariasis – 18.4% and dogs of hunting breeds, EI for trichuriasis was 22.1%, toxocariasis – 13.8%, toxascariasis – 11.7%, uncinariasis – 8.2%. Dogs of service and ornamental breeds were less susceptible to digestive nematodes: EI for trichuriasis – 20.1 and 18.1%, toxocariasis – 9.7 and 7.6%, toxascariasis – 4.3 and 2.8%, and uncinariasis – 4.3 and 1.7%, respectively.

The age dynamics of detected nematodoses of the digestive tract was characterized mainly by a decrease in the extensiveness of infection with the age of the dog. Thus, for trichuriasis, the most infected were puppies up to 6 months (EI – 20.3%), young dogs aged 6–12 months (EI – 32.4%) and adult dogs aged 1–3 years (EI –

28.6%). Subsequently, the EI indicators gradually decrease and are in dogs aged 3–6 years – up to 16.3%, older than 6 years – 7.5%. For toxocariasis, the most infected were puppies up to 6 months (EI – 37.0%) and young dogs aged 6–12 months (EI – 18.2%). Subsequently, with the age of the dogs, EI decreased to: 1–3 years – 5.4%, 3–6 years – 3.0%. In dogs older than 6 years of age, EI increased slightly to 5.1%. For toxascariasis and uncinariasis, the most infected were puppies up to 6 months old (EI – 16.9 and 12.3%) and young animals aged 6–12 months (EI – 17.1 and 16.8%). With the age of the dogs, EI indicators gradually decreased and were: 1–3 years old – 8.1 and 9.0%, 3–6 years old – 3.9 and 4.1%, older than 6 years old – 2.4 and 2.4%, respectively.

The seasonal dynamics of detected gastrointestinal nematodes was characterized by an increase in the number of infected dogs, mainly in the summer-autumn period of the year with a decrease in the winter period of the year. Thus, for toxocariasis and trichuriasis, the peak of infection was established in summer (EI – 21.7 and 25.9%) and autumn (EI – 24.9 and 34.2%) with a decrease in winter (EI – 5.2 and 8.2%). For toxascariasis and uncinariasis, the peak of infection was established in autumn (EI – 15.1 and 19.1%) with a decrease in winter (EI – 2.5 and 2.7%).

New data were obtained on the level of contamination of the distal parts of the canine limbs with eggs of identified nematodes of the digestive tract (*T. canis*, *T. vulpis*, *U. stenocephala*, *T. leonina*). It was established that in Kharkiv the average level of extensive and intensive contamination index of the distal parts of canine limbs was 15.4% and 4.0 ± 0.4 eggs, respectively, where the contamination indicators depended on the places of walking the dogs. The highest contamination values were found in dogs that were walked in the neighborhood (27.3% and 4.8 ± 2.0 eggs) and in city squares and parks (14.6% and 3.4 ± 1.9 eggs). Lower contamination values were found in dogs that were walked in suburban green areas (4.9% and 1.8 ± 0.9 eggs). Also, in the washes from the distal parts of canine limbs, both eggs of one species of nematode (56.8% of cases) and several species were found simultaneously (43.2% of cases). Most often, eggs of *Toxocara* and *Trichuris* were simultaneously found (ECI – 1.7%) and *Toxocara*, *Trichuris* and *Uncinaria* (ECI – 1.7%).

The morphological and biochemical changes in the blood parameters of dogs with trichuriasis and toxocariasis infections were clarified. Thus, with trichuriasis, more severe changes were found in the blood of dogs, which are associated with the fact that the pathogen is hematophagous and leads to greater intestinal trauma. These changes were accompanied by a decrease of hemoglobin content – by 17.5% ($P < 0.01$), the number of erythrocytes – by 24.2% ($P < 0.05$), hematocrit – by 18.5% ($P < 0.01$), an increase in ESR – by 43.8% ($P < 0.05$), the number of leukocytes – by 40.9% ($P < 0.01$), eosinophils – by 30% ($P < 0.01$) and lymphocytes – by 21.4% ($P < 0.05$) in the blood of infested dogs compared with similar indicators in clinically healthy animals. At the same time, in the blood serum of dogs infested with trichuriasis, a decrease in albumin content was found – by 9.0% ($P < 0.01$), glucose – by 5.9% ($P < 0.05$), an increase in total bilirubin content – by 29.9% ($P < 0.01$), creatinine – by 11.5% ($P < 0.05$) and ALT activity – by 29.0% ($P < 0.01$), AST – by 28.2% ($P < 0.01$), GGT – by 20.0% ($P < 0.01$), alkaline phosphatase – by 29.8% ($P < 0.01$) compared to similar indicators in clinically healthy animals.

In dogs with toxocariasis, a decrease in hemoglobin content by 13.9% ($P < 0.05$), the number of erythrocytes by 12.1% ($P < 0.05$), hematocrit by 14.4% ($P < 0.05$), an

increase in the number of leukocytes by 34.9% ($P<0.01$) and eosinophils by 26.6% ($P<0.05$) was found in the blood compared to similar indicators in clinically healthy animals. At the same time, in the blood serum of dogs infected with *Toxocara*, a decrease in albumin content was found – by 7.5% ($P<0.05$), an increase in total bilirubin content – by 29.9% ($P<0.05$) and ALT activity – by 19.4% ($P<0.05$), AST – by 22.7% ($P<0.05$), GGT – by 8.2% ($P<0.05$), alkaline phosphatase – by 22.9% ($P<0.05$) compared to similar indicators in clinically healthy animals.

The obtained data allow us to take into account changes in the morphological and biochemical parameters of the blood of dogs with toxocariasis and trichuriasis for the correction of therapeutic measures and more comprehensive and effective treatment.

The high sensitivity and efficiency of the proposed method of coproovoscopic examination of dogs for the presence of eggs of nematodes of the digestive tract have been experimentally tested and proven. A flotation solution has been obtained, which has a high specific gravity, has a rapid flotation ability index for eggs of *Toxocara*, *Trichuris*, *Toxascara* and *Uncinaria*, and exhibits a sufficiently high coagulation ability for undigested food residues. The proposed method is based on the use of a combined flotation solution, which consists of saturated solutions of calcium nitrate and table salt (ratio 1.0 : 0.5, specific gravity 1.34). The proposed method for detecting eggs of *T. vulpis*, *T. canis*, *T. leonina* and *U. stenocephala* nematodes, parasitic in dogs, was found to be 100% sensitive. Its effectiveness in terms of invasion intensity indicators exceeded the effectiveness of the following methods: Fülleborn's – by 46.7% ($P<0.001$) for trichuriasis, by 13.5% ($P<0.01$) for toxocariasis, by 45.1% ($P<0.001$) for toxascariasis, by 23.7% ($P<0.01$) for uncinariasis; Kotelnikov-Khrenov's – by 24.6% ($P<0.001$) for trichuriasis, by 39.6% ($P<0.001$) for toxocariasis, by 45.1% ($P<0.001$) for toxascariasis, by 19.3% ($P<0.01$) for uncinariasis; Melnychuk's – by 18.4% ($P<0.05$) for trichuriasis, by 13.0% ($P<0.05$) for toxocariasis, by 11.7% ($P<0.05$) for toxascariasis, by 15.3% ($P<0.05$) for uncinariasis. The results obtained allow us to recommend the proposed method of coproovoscopy for effective laboratory diagnostics of trichuriasis, toxocariasis, toxascariasis and uncinariasis in dogs.

The scientific novelty of the work performed is confirmed by the declarative patent of Ukraine for a utility model: “Method for coproscopic examination of dogs for the presence of eggs of nematodes of the digestive tract and oocysts of cystoisospores” (No. 159636, u 202405785, G01N 33/50 (2006.01), 2025).

New data were obtained on the therapeutic efficacy and economic feasibility of using specific and complex therapy for trichuriasis and toxocariasis in dogs, namely: “Poliverkan” (AS – niclosamide, oxybenazole; CEVA Sante Animale, France), “Brovermectin 1% injection” (AS – ivermectin; OOO “Brovapharma”, Ukraine), “Albendazole-250 with beef flavor” (AS – albendazole; PrJSC “VNP “Ukrzoovetprompostach”, Ukraine), as well as in combination with specific drugs with a symbiotic – “EnteronorminTM with Iodis+Se” (AS – probiotics: lactic acid bacteria *Enterococcus faecalis*, *Lactobacillus salivarius* and spore-forming bacteria *Bacillus subtilis*; prebiotics: water-soluble chitosan, microbiological peptones; LLC “SGP “MBS”, Ukraine).

Anthelmintic drugs “Brovermectin 1% injection” and “Albendazole-250 with beef flavor” were highly effective against toxocariasis and trichuriasis in dogs. On day

14 the EE and IE were 100.0%. The drug “Poliverkan” showed moderate effectiveness, EE and IE indicators for toxocariasis in dogs were on day 7 – 71.4 and 81.9%, on day 14 – 85.7 and 96.4%, and for trichuriasis, on day 7 – 71.4 and 81.3%, on day 14 – 71.4 and 90.7%, respectively.

Complex therapy, namely with anthelmintics and symbiotics, leads to increased effectiveness of treatment of dogs with toxocariasis and trichuriasis, and the recovery period is shortened. Simultaneous use of “Brovermectin 1% injection” and “Albendazole-250 with beef flavor” together with “Enteronormin™ with Iodis+Se” led to complete recovery of experimental dogs on the 7th day of treatment. At the same time, when using “Poliverkan” and “Enteronormin™ with Iodis+Se” to dogs infested with toxocariasis and trichuriasis, EE and IE indicators were on the 7th day 71.4 and 87.0% and 85.7 and 89.9%, and on the 14th day, 100.0%, respectively.

The obtained data allow us to recommend a complex therapy for toxocariasis and trichuriasis in dogs, which combines the anthelmintic drugs “Brovermectin 1% injection”, “Albendazole-250 with beef flavor” and the symbiotic “Enteronormin™ with Iodis+Se” in order to increase therapeutic efficacy and reduce the recovery time of infested dogs.

Key words: parasitology, dogs, nematodes, digestive tract, distribution, hematological parameters, coproovoscopic diagnostics, treatment, effectiveness.